

elapsi sunt, præsertim pro tâta ludæorū multitudine, & pro quotidianis purificationib. quæ ex præcepto Dei fiebant. Vnde verisimilius est, quod tradunt Lyranus & Cornelius, singulis annis vnam vaccam esse immolatam.

14. Quæres 7. Quid significabant tot ac tam diuersæ purificationes ludæorum? Respondeo. Erant figuræ Sacramenti Pœnitentiæ, & significabant, quam serua futura esset contritio, confessio, purificatio, & munditia Christianorum, quam accuratum examen conscientia, quam diligens sollicitudo ad eluendam vel minimam labeculam animæ.

CAPVT XV.

De Obseruantis Legalibus.

OBSERVANTIÆ legales, quibus Iudæi discernebantur à Gentilibus, erant varia. 1. discretio ciborum mundorum ab immundis. 2. Abstinencia à sanguine & adipe. 3. Ieiunia. 4. Vota. 5. Iuramenta. 6. Solennitates Festorum. 7. Annus remissionis. 8. Iubilæum. 9. Rasio vel tonsio capitis ac barbæ. 10. Certus vsus vestium. Vide D. Thom. in 1. 2. quæst. 102. art. 6. Dicam aliquid de singulis.

De discretione ciborum mundorum ab immundis.

1. De hac discretione potissimum agitur Leuit. 11. & Deut. 14. Ex quibus locis colligi possunt aliquot

aliquot regulæ. 1. De pecoribus. 2. de piscibus. 3. de auiibus. 4. de aliis. Et quidem de pecoribus est hæc regula generalis: Omne animal, quod in duas partes findit vngulam, & ruminat, comedetis; vt bouem, ouem, capram, ceruum, capream, bubalum, tragelaphum, Pygargum, Orygem, camelopardalum, Leuit. 11. 3. & Deut. 14. 4.

2. Ex quo deducuntur aliæ tres. Prima, quod nec ruminat, nec vngulam diuidit, immundum est. Leuit. 11. 26. Secunda, Quidquid autem ruminat quidem, sed vngulam non diuidit, etiam immundum est, vt camelus, lepus, cherygillus, Leuit. 11. 4. & Deut. 14. 7. Tertia, Quidquid non ruminat, etiam si vngulam diuidat, immundum est, vt sus, Leuit. 11. 7. & Deut. 14. 8.

3. De piscibus sunt duæ regulæ. Prior: Omne quod habet pinnulas & squamas, tam in mari, quàm in fluminibus & stagnis, comedetis. Posterior: Quidquid non habet pinnulas & squamas, immundum & abominabile est, Leuitic. 11. 9. & Deut. 14. 9.

4. Aues immundæ, quibus non licebat vesci, erant hæ: Aquila, Gryps, Halicetus, Ixion, Miluus, Vultur, Coruus, Struthio, Noctua, Larus, Accipiter, Bubo, Mergulus, Ibis, Cygnus, Onocrotalus, Porphyrio, Herodius, Charadrius, Vpupa, Vespertilio, Leuit. 11. 13. & Deut. 14. 12.

5. De aliis erant hæ regulæ. Prima, Omne de volucris, quod graditur super quatuor pedes, abominabile erit vobis. Leuit. 11. 20. Secunda, Quidquid autem ambulat quidem super quatuor pedes, sed habet longiora retro crura, per quæ salit super terram, comedere debetis, vt est bruchus, attacus,

cus, ophiomagus, locusta. Leuit. 11. vers. 21. Tertia, immunda seu polluta sunt, Mustela, mus, crocodilus, Mygale, Chamæleon, stello, lacerta, talpa, Leuit. 11. vers. 29. Quarta, Omne quod reptat super terram, abominabile erit, Leuitici 11. versu 41. Quinta, Quidquid super pectus quadrupes graditur, & multos habet pedes, siue per humū trahitur, non comedetis, quia abominabile est, Leuit. 11. 42.

6. Nota 1. Immundum dupliciter sumitur in Scriptura. Primò, pro polluto, abominabili, execrando, quod non liceat comedere. Sic sumitur locis iam citatis. Secundò, pro debili vel maculoso, quod liceat quidem comedere, sed non offerre in sacrificium. Sic sumitur Deuteron. 12. 15. *Sin autem comedere volueritis, & te esus carnum delectauerit, occido, & comede iuxta benedictionem Dei tui, quam dedit tibi in urbibus: siue immundum fuerit, hoc est, maculatum & debile: siue mundum, hoc est, integrum & sine macula, quod offerri licet, sicut capream & ceruum, comedes, absque esu dumtaxat sanguinis, quem super terram quasi aquam effundes.*

7. Nota 2. Præter immunda animalia, de quibus iam dictum est, erant etiam alia, quæ tamen ex suo genere munda essent, tamen censebantur immunda propter aliquam circumstantiam. De quibus intelligi debent hæc scripturæ testimonia. Exod. 21. 28. *Si bos cornu percusserit virum, aut mulierem, & morui fuerint, lapidibus obruetur, & non comedetis carnes eius.* Et Exodi 22. 31. *Carnem, quæ à bestiis fuerit prægustata, non comedetis, sed projicietis canibus.* Et Leuit. 7. 19. *Caro, quæ aliquid tetigerit immundum non comedetur, sed comburetur igni.* Et Leuit. 11. 34.

Omnis

Omnis cibus, quem comedetis, si fusa fuerit super eam aqua, immundus erit. Et Deut. 14. 21. Quidquid autem morticinum est, ne vescamini ex eo.

8. Quæres 1. Quid significabat illa discretio ciborum mundorum ab immundis, in veteri Testamento? Respondeo. Significabat discretionem Iudæorum & Gentilium. Nam Iudæi in veteri Testamento censebantur mundi, sancti, impolluti: Gentiles verò immundi, & polluti. De Iudæis dictum est Deut. 14. 2. *Populus sanctus es Domino Deo tuo.* De Gentilibus verò, Matth. 7. 6. *Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos.* Et Matth. 15. versu 26. *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.*

9. Quæres 2. Quis sustulit hanc discretionem inter Iudæos & Gentiles? Respondeo. Christus, qui ex Iudæis & Gentilibus fecit vnam Ecclesiam: & abstulit medium parietem, quo à se mutuo diuidebantur, Ephes. 2. 14. Huc etiam spectat illud Rom. 3. 29. *An Iudæorum Deus tantum? Nonne & Gentium?* Et Rom. 10. 12. *Non est distinctio Iudæi & Græci.* Et Galat. 3. 28. *Non est Iudæus, neque Græcus: non est seruus, neque liber: non est masculus, neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Iesu.*

10. Quæres 3. Quis primò cognouit hoc mysterium? Respondeo. In Veteri Testamento fuit incognitum, Ephes. 3. v. 5. In nouo, primo omnium reuelatum est Petro, quando vidit cælum apertū, & descendens vas quoddam, velut linteum magnum, in quo erant simul animalia munda & immunda. Quo significabatur, in Ecclesia simul fore Iudæos & Gentiles. Actorum 10. versu 12. Hoc intellige eo sensu, quo explicatū est cap. 2. q. 9. §. 2.

Y 3

11. Quæ

11. Quæres 4. An etiam in nouo Testamento sit discretio ciborum mūdorum ab immundis? Respōdeo. Non est. Nam, ut ait Apostolus ad Titum 1. 15. *Omnia munda mundis.* Et 1. Timoth. 4. 4. *Omnis creatura Dei bona est, & nihil reiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.* Vbi nota discrimen inter Iudæos, Christianos, & Hæreticos. Iudæi abstinebant à quibusdam cibus, ex præcepto Dei, propter immunditiam legalem. Christiani abstinent in quadagesima à carnibus, ex præcepto Ecclesiæ, non propter immunditiam, sed propter deuotionem. Hæretici abstinent à quibusdam cibus ex errore, propter falsam persuasionem. 1. Tim. 4. versu 2.

De abstinentia à sanguine & adipe.

12. De hac abstinentia extat præceptum Leuit. 3. 17. *Iure perpetuo in generationibus, & cunctis habitaculis vestris, nec sanguinem, nec adipem omnino comedetis.* Vbi aliqua notanda sunt. Primò, quod Iudæis in lege Mosàica non tantum prohibitus fuerit sanguis immolatiuus, id est, sanguis victimarum: sed etiam sanguis quorumcumque animalium, quæ domi ad esum mactabantur, ut patet Leuit. decimo septimo, versu decimo. *Homo quilibet de domo Israël, & de aduenis qui peregrinantur inter eos, si comed. rit sanguinem, obscurabo faciem meam contra animam illius, & disperdam eum de populo suo, quia anima carnis in sanguine est.* Et infra, vers. 14. *Sanguinem uniuersæ carnis non comedetis, quia anima carnis in sanguine est.*

13. Secundò, quod hoc præceptum non tantum

Iu

Iudæis fuerit datū in lege Mosàica, ut iam ostendit: sed etiam Noë & posteris eius in lege naturæ, Genes. 9. 3. *Omne quod mouetur & uiu. t. erit uobis in cibum: quasi olera uirentia tradidi uobis omnia.* Excepto, quod carnem cum sanguine non comedetis. *Sanguinem enim animarum uestrarum requiram de manus cunctarum bestiarum.* Et postea nouis Christianis in lege Euangelica, Act. 15. 29. *Ut abstineatis uos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato.* Itaque tribus vicibus prohibitus est esus sanguinis. 1. In lege naturæ, antequam introducta esset discretio ciborum mundorum ab immundis. 2. In lege Mosàica, quando uigebat illa discretio. 3. In lege Euangelica, quādo eadem discretio fuit abrogata.

14. Hæc triplex prohibitio facta est ob triplicem causam. Prima causa est, ut homines abstinerent ab effusione sanguinis humani, Genes. 9. 5. Altera est, quia sanguis est uehiculum, nutrimentum, & tutela uitæ ac spirituum vitalium. Vita autem solius Dei est: Ergo & sanguis soli Deo offerri debet. Quæ causa adducitur in secunda prohibitione, Leuit. 17. 11. *Quia anima carnis in sanguine est.* Tertia, ut Iudæi & Gentiles facilius possent uniri seu coalescere in unam Ecclesiam. Quæ causa fuit, cur Apostoli interdicerent esum sanguinis. Nam Gentiles comedebant sanguinem: Iudæi nō item. Ne ergo fieret inter illos dissensio, utriusque iussi sunt abstinerere à sanguine (saltem ad initium nascentis Ecclesiæ) ut esset firmior illorum concordia & unitas.

15. Hæc abstinentia à sanguine multum differbat ab abstinentia ab adipe. 1. Quia abstinentia à sanguine præcepta fuit in lege naturæ, & in

Y 4

lege

lege Mosaica, & in lege Euangelica, vt dixi. Abstinentia verò ab adipe, solùm in lege Mosaica. 2. Iudæi debebant abstinere ab omni sanguine; non tamen ab omni adipe. Debeant quidem abstinere ab adipe, qui seorsim in intestinis continetur: non tamen ab eo, qui carni adhæret, & illi quodammodo immixtus est. Rursum, debebant abstinere ab adipe illorum animalium, quæ erant munda ad sacrificium, vt ab adipe ouis, capræ, bouis: Non tamen ab adipe aliorum, quæ tantùm erant munda ad comedendum; vt ab adipe cerui, bubali, & similibus, de quibus supra §. 1. Vide Cornelium in cap. 3. Leuit. versu 17.

De Ieiuniis.

16. Duplicita erant Iudæorum ieiunia. Alia communia seu publica: alia priuata. Communia rursum duplicita. Alia statuta & ordinaria, quæ singulis annis repetebantur. Alia extraordinaria, quæ indicebantur ob aliquam præsentem, vel ingruentem calamitatem, & non repetebantur singulis annis. De prioribus intelligitur illud Zachariæ 8. 19. *Ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium & letitiam, & in solemnitates præclaras.* Vbi insinuantur quatuor ieiunia, quæ ordinariè à Iudæis seruabantur, vt notat S. Hieronymus, Rupertus, & Ribera in locum citatum, Turniellus in Annalibus, anno mundi 2545. num. 42. Cornelius in cap. 3. Exodi, versu 19. & alij.

17. Primum erat, ieiunium quarti mensis, quod Iudæis indictum fuit ob tabulas legis contractas. Cùm

Cùm enim Moses descendens de monte Sinai, deferret tabulas legis ad castra, & videret populum choros ducere, & vitulum aureum adorare, iratus est, & ex pio zelo proiecit tabulas ad radicem montis, & confregit. Exodi 23. 19. Putabat enim indignum esse, si tabulas legis, quas ieiunio quadraginta dierum obtinuerat, offerret populo, qui per ebrietatem & idololatriam factus erat transgressor legis. Hoc sensu Ambrosius libro de Helia & Ieiunio cap. 6. ait: *Tabulas legis, quas accepit abstinentia, conteri fecit ebrietas.* Et quia hæc fractio tabularum facta est die decimo septimo quarti mensis, ideo indictum fuit ieiunium eodem die, vt patet ex Calendario Hebræorum apud Genebrardum in commentariis super Psalmos.

18. Secundum erat, ieiunium quinti mensis, quod ideo fuit indictum, quia Hebræi quinto mense prohibiti sunt ex Cadesbarne ascendere montem Idumæam, & sic breui compendio recta transire in proximam terram promissionis: sed iussi redire in solitudinem per viam maris rubri, & quadraginta annis errare in solitudine, in pœnâ murmurationis contra Deum. Et quia non obtemperauerunt Deo, sed in montem Idumæam ascenderunt, plerique occisi sunt ab Amorrhæis, qui in illo monte habitabant. Numer. 14. 33. Et Deuter. 1. vers. 40. & sequentibus.

19. Tertium erat, ieiunium septimi mensis, quod indictum fuit ob cædem Godoliæ, quæ fuit Hebræis valdè perniciofa. 4. Reg. 25. v. 25.

20. Quartum erat, ieiunium decimi mensis, quod ideo indictum fuit, quia illo mense Ezechiel, & ceteri qui erant cum illo in captiuitate Babylonica,

lonica, audierunt Hierusalem esse captam, & templum incensum. Vide auctores supra citatos, qui hoc ferè modo explicant hæc quatuor ieiunia.

21. Præter hæc ordinaria ieiunia, erant alia extraordinaria, quæ indicebantur ob aliquam præsentem vel imminentem calamitatem. Sic Iosaphat Rex Iuda indixit ieiunium vniuerso populo, quando Moabitæ, & Ammonitæ veniebant contra illum ad bellum. 2. Paralip. 20.3. Sic Esdras indixit ieiunium pro felici itinere, ne ab hostibus infestaretur, quando cum sociis suis, ex consensu Regis Artaxerxis, è captiuitate Babylonica profectus est in Hierusalem ad domum Domini instaurandam. (1. Esdræ 8. 21.) Sic filij Israël ieiunarunt tota die, quando à Beniamitis cæsi & fugati sunt. Iudic. 20. 26. Similiter, quando à Philistæis propter sua peccata affligebantur. 1. Reg. 7. 6. Item, quando Holofernes venit contra illos cum ingenti exercitu. Judith 4. 8. Itémque, quando crudele edictum Regis Assueri contra ipsos promulgatum est. Esther 4. 3. Ac denique, quando volebant auertere iram Dei, tempore Ioacim filij Iosia Regis Iuda. Ieremiæ 36. versu 9.

22. Hæc de publicis seu communibus ieiuniis. Priuata erant, quæ quisque sibi, vel ex propria deuotione, vel ex Dei instinctu assumebat. Sic Moses accepturus à Deo legem Decalogi, ieiunauit quadraginta diebus. Exodi 34. 28. Sic Helias, fugiens persecutionem Iezabelis, & tendens in montem Dei Horeb, ieiunauit totidem diebus. 3. Reg. 19. 8. Sic Dauid, audita morte Abner, ieiunauit vsque ad occasum solis. 2. Reg. 3. 35. Sic idem Dauid, ægrotante filiolo, deprecatus est pro eo Dominum

minum & ieiunauit. 2. Reg. 16. Sic Sara filia Raguelis, cum obiiceretur ipsi, quod septem viros occidisset, ieiunauit tribus diebus & tribus noctibus. Tobia 3. 10. Sic Daniel, orando & ieiunando obtinuit à Deo, vt abbreviarentur anni desolationis Hierusalem. Dan. 9. 3.

23. Christus in nouo Testamento, tribus potissimum modis commendauit nobis ieiunium. Primò, suo exemplo, quia ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus in deserto, Matth. 4. versu 2. Secundò, ostendendo, quanta sit vis & efficacia ieiunij, Matth. 17. versu 20. *Hoc genus demoniorum non exicitur, nisi per orationem & ieiunium.* Tertiò, prædicendo fore, vt ipsius discipuli, id est, veri Christiani, post ipsius mortem essent ieiunaturi. Matth. 9. v. 15. *Venient dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt.* Et hoc factum est tempore Apostolorum. Actor. 13. 2. *Ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus, dixit illis Spiritus sanctus.* Ecce Spiritus sanctus loquitur ieiunantibus. Idem post tempora Apostolorum obseruatum est ab omnibus veris Christianis, vsque ad hæc nostra tempora, vt patet partim ex historiis Ecclesiasticis, partim ex praxi & antiqua consuetudine, quam à maioribus nostris accepimus. Videant nunc, an sint veri Christiani, qui nunquam ieiunant. An de illis Christus locutus sit, cum dixit: *Venient dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt.*

De Votis.

24. Vouere nihil aliud est, quam Deo aliquid promitti

promittere. Porro in lege Mosãica, de qua nunc potissimum agimus, erant variæ leges circa votum. Vna generalis: Aliæ speciales. Generalis erat hæc, Deuteron. 23. 21. *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requirit illud Dominus Deus tuus. Et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis, obseruabis, & facies sicut promissisti Domino Deo tuo.*

25. Speciales erant triplices: Aliæ de valore & irritatione voti: Aliæ de redemptione: Aliæ de materia. Leges primi generis, de valore & irritatione voti, erant hæc. Prima de voto Nazaræorum, Num. 6. 4. *Vir, siue mulier, cum fecerim votum ut sanctificentur, & se voluerim Domino consecrare, à vino & omni, quod inebriare potest, abstinebunt.* Hoc votum erat ratum. Poterat tamen irritari, quoad mulieres, vt patebit ex sequentibus.

26. Secunda de voto filia, quæ erat sub potestate patris. Nam si aliquid vouisset, & pater, re cognita, eodem die non contradixisset, votum erat ratum, & seruandum: Si contradixisset, erat irritum. Num. 30. 4. *Quod dicitur de filia, debet etiam intelligi de filio, sub potestate patris existente. Et quod de patre, debet etiam intelligi de tutore, qui mortuo patre, succedit in ius & regimen paternum. Nota. Si pater semel absolurè consensisset in votum filia, non poterat illud postea irritare.*

27. Tertia de voto vxoris, quæ similiter si aliquid vouisset, & vir eius, re intellecta, non statim eodem die contradixisset, ratum erat votum: irritum, si secus, ibidem v. 7. Nota. Si Sponsa antequam nuberet, fecisset votum patre consentiente, iuxta secundam

cûdam legem: & postea nupsisset, poterat sponsus statim post contractum matrimonium, votum eius irritare: non minus, quam si votum fecisset in matrimonio. Ita Abulensis in c. 30. Num. q. 35. *Quod intellige, si sponsus, ante initum matrimonium, nihil sciebat de huiusmodi voto. Ratio est, quia alioqui potuisset fieri, vt ipsi sponso, etiam inuito & ignoranti, per huiusmodi votum præcedens, iniiceretur aliquod onus, quod ipse nec voluisset, nec tenebatur acceptare.*

28. Quarta de voto viduæ & repudiatæ: quæ si aliquid vouissent, votum erat ratum, & tenebantur seruare. ibidem vers. 10. *Non enim subiectæ erant, vel patri, vel marito, à quo votum ipsarum irritari posset.*

29. Leges secundi generis, de redemptione voti, erant hæc. Prima: Homo, qui seipsum Deo obtulerat per votum, vt seruiret in Tabernaculo, redimebat se pretio à lege taxato. Leuit. 27. 2. *Hoc intellige de laïcis, non autem de Leuitis & Sacerdotibus. Erant enim duplicia munia in Tabernaculo. Alia propria Sacerdotum aut Leuitarum: Alia, quæ poterant præstari à Laïcis; vt portare aquam & ligna pro sacrificiis; verrere Atrium; sarta tecta templi curare. Ad priora soli Sacerdotes & Leuitæ poterant se offerre per votum. Ad posteriora, laïci. Si ergo Sacerdotes & Leuitæ vouissent, se semper in suis officiis ministraturos Domino, tenebantur id facere ex voto. Sic fecit Samuel Leuita, quem mater Deo deuouerat, primo Regum primo, versu vndecimo. Si autem laïci vouissent, se reliqua munia obituros, id est, portaturos aquam & ligna in usum Tabernaculi; debebant votum suum*

suum pretio redimere. Idque duplici de causa. 1. ut illud pretium daretur Leuitis & Sacerdotibus pro sustentatione. 2. quia non necesse erat, Hebræos portare aquam & ligna, cum Gabaonitæ in pœnam fraudis, qua deceperant Hebræos, ad id essent destinati, Iosue 9.22.

30. Secunda lex: Si quis vouisset Deo animal, quod immolari non poterat, debebat vendi pretio à Sacerdote taxando. Quod pretium si ipse vouens dare voluisset, debebat insuper addere quintam pretij partem. Leuit. 27. 11. Nota. Omnia animalia, quæ Deo vouebantur, poterant redimi à vouente, exceptis animalibus mundis ad sacrificium. Quando autem redimebantur à vouente, tunc ultra pretium à Sacerdote taxatum, debebat addi quinta pars pretij pro ipso Sacerdote, qui sustinebat onus taxandi & reuendendi. Quod si vouens noluisse redimere animal, quod Deo vouerat; poterat Sacerdos illud retinere, vel alteri vendere aut donare, ut colligitur ex illo Num. 18. 14. *Omne, quod ex voto reddiderint filij Israël, tuum erit.*

31. Tertia Lex: Si quis vouisset Deo domum suam, debebat vendi pretio à Sacerdote taxando. Quod si vouens voluisset illam redimere, debebat ultra taxatum pretium addere quintam pretij partem. Leuit. 27. 14. Hæc lex est similis præcedenti.

32. Quarta lex: Si quis vouisset Deo agrum suum hæreditarium, debebat æstimari pretium agri iuxta mensuram sementis. Et si vouens voluisset illum redimere, addebat quintam pretij partem, ut in præcedentibus. Leuit. 27. 16. Nota. Qui vouebant Deo rem aliquam immobilem, ut domum vel
agrum;

agrum; libenter illam redimebant, etiam si ultra taxatum pretium deberent addere quintam pretij partem. Ratio est, quia si non redemissent, illa nunquam ad eos fuisset reuersa, ne quidem in Iubilæo; sed absolutè transiisset in dominium Sacerdotum, qui quidem poterant eam vendere, sed ita, ut in Iubilæo ad eos tanquam ad veros Dominos reuerteretur. Leuit. 27. 21.

33. Quinta lex: Si vouens agrum, non fuisset hæres illius, sed emptor, debebat illum redimere pretio à Sacerdote taxando, & illud pretium dare Sacerdoti: ita ut ager in Iubilæo posset redire ad Dominum hæreditarium. Leuitici vigesimo septimo, versu vigesimo secundo.

34. Lex tertij generis, de materia voti, erat hæc: Primogenita munda ad sacrificium, ut primogenitum bouis, ouis, capræ, non debebant Deo voueri. Leuit. 27. 26. & Num. 18. 17. Ratio ibidem insinuatur, quia illa primogenita iam antea erant Deo consecrata & debita, ratione primogenituræ: Ergo non debebant iterum consecrari & offerri per votum; ne votum videretur aliquid derogare priori consecrationi, quasi illa non fuisset plena & perfecta, sed voto potuisset perfici & firmari. Primogenita verò, quæ non poterant immolari; vel debebant redimi à vouente, vel si ipse noluisse redimere, Sacerdos poterat ea sibi reseruare, aut alteri vendere vel donare, Leuit. 27. 27.

35. Tres supersunt difficultates. 1. de voto Iephte. 2. de votis Christianorum. 3. An liceat rem præceptam Deo vouere? Vel, an res, quæ est in præcepto, possit esse materia voti? Est ergo prima questio, quid statuendum sit de voto Iephte? In quo
duo

duo spectanda sunt. 1. ipsum votum. 2. Impletio voti. Votum ipsum describitur Iudic. 11. 30. his verbis: *Votum vouit Domino Iephte, dicens: Si iradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primus fuerit egressus de foribus domus mee, in hunc occurrerit reuerenti cum pace à filiis Ammon, cum holocaustum offeram Domino.* Impletio voti consistit in eo, quod ipse filiam suam vnigenitam, quæ ei reuertenti ex bello prima occurrebat, obrulerit Deo in holocaustum. Nunc quaeritur an ipse, & vouendo, & votum implendo, peccauerit, necne? Aliqui dubitant, vt Augustinus quaestione quadragesima nona super Iudices, vbi vtramque partem statuit esse probabilem. Item Caietanus in cap. 11. Iudicum.

36. Alij putant illum peccasse. Primò, quia votum ipsius, ratione materiae, repugnabat legi Moisaica. Vel enim vouerat se immolaturum Deo quemcunque hominem primo egrediètem & occurrentem; vel quodcunque animal. Neutrum licebat. Non prius, quia vetitum erat lege Moisaica, immolare hominem, Deuter. 12. 31. Nec posterius, quia similiter vetitum erat, immolare quodcunque animal. Non enim licebat immunda animalia immolare. Numer. 18. 15. Secundò, quia si Deus approbasset ipsius votum, fuisset contentus solo voto, & impediisset executionem, non permitiendo filiam ipsius interfici: sicut fuit contentus pia voluntate Abrahami, & impediuit executionem, non permettendo filium eius Isaac immolari. Hanc sententiam sequuntur Tertullianus libro tertio contra Marcionem, cap. 4. Anastasius Nicænus quaestione 36. Procopius in cap. 11. Iudic.

Auctor

Auctor quaestionum veteris Testamenti, quaest. 43. apud Augustinum. Et multi Rabini, qui hoc insuper addunt, votum Iephte (quod aiunt fuisse stultum ac temerarium) potuisse quidem irritari à Phinees Pontifice, qui tunc viuebat; sed tantam fuisse superbiam vtriusque, vt nec Iephte, vt pote Princeps populi, dignatus sit petere ab eo voti relaxationem; nec Phinees, vt pote Pontifex, dignatus sit eam illi offerre. Ideo vtrumque à Deo punitum esse. Vide Serarium in c. 11. Iudicum q. 17.

37. Alij rectius putant, illum non peccasse. Primò, quia quod fecit, ex instinctu Spiritus sancti fecit, vt docent Chrysostomus hom. 14. ad populum, Emiffenus sermone de natali virginum, Ioannes Arboreus lib. 9. cap. 6. Lorinus in cap. 23. Actorum. Et patet ex illo Iudic. 11. 28. *Factus est ergo super Iephte Spiritus Domini.* Et mox sequitur: *Votum vouit Domino.* Sicut ergo Abraham non peccauit, offerendo filium suum vnigenitum ad immolandum, quia ex instinctu diuino fecit: Ita nec Iephte peccauit, offerendo filiam suam vnigenitam ad immolandum, quia similiter ex instinctu diuino fecit.

38. Secundò, quia per illud votum impetrauit à Deo victoriam contra Ammonitas: Ergo signum est, Deo placuisse ipsius votum. Et, si votum placuit, etiam voti impletionem placuisse necesse est, praesertim cum à Deo non sit impedita. Et confirmatur, quia scriptura nunquam reprehendit ipsius votum, aut voti impletionem. Ipsum verò saepè laudat, praesertim Hebr. 11. 32. vbi ait, illum per fidem vicisse regna, & operatum esse iustitiam.

Z

39. Ter

39. Tertiò, si peccasset vouendo, fuisset monitus ab aliquo Propheta vel Sacerdote, ne impleret votum. At à nullo monitus est, toto illo spatio duorum mensium, quod inter votum & voti impletionem intercessit. Ergo verisimile est, non peccasse vouendo: Maximè cum constet alios Reges ac Principes populi, si quando peccarent, fuisse monitos ac reprehensos.

40. Quartò, populus non fuisset passus filiam Iephte occidi & immolari, nisi putasset votum fuisse ratum & Deo acceptum; sed eripuisset illam à morte, sicut eripuit Ionatham filium Saülis, quando Saül, ratione iuramenti, quo se obstrinxerat, volebat illum interficere. 1. Regum 14. 45. Est enim par ratio. Nam populus putabat iuramentum Saülis fuisse stultum ac temerarium; & ideo impediuit impletionem. Si ergo similiter putasset, votum Iephte fuisse stultum ac temerarium, etiam illius impletionem impediuisset. At non impediuit. Putauit igitur votum & voti executionem fuisse bonam.

41. Quintò, sicut Abraham offerendo filium suum Isaac ad immolandum, expressit typum passionis & mortis Christi, quoad voluntatem, non quoad executionem: Ita consentaneum fuit, vt aliquis exprimeret typum illius, non solum quoad voluntatem; sed simul etiam quoad executionem. Hoc fecit Iephte, qui non solum paratus fuit immolare filiam suam vnigenitam, sed reipsa immolauit. Et sicut prior typus erat in sexu virili; ita posterior in sexu foemineo: quia pro vtroque sexu passus & immolatus est Christus. Et sanè filia Iephte videtur optimè expressisse si

se figuram Christi, quoad promptam moriendi voluntatem. Nam sicut Christus quando ipsi à Deo Patre proponebatur mors, promptum se obtulit, dicens: *Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam.* Hebræor. 10. 7. Ita filia Iephte, quando intellexit à Patre, se ab ipso morti destinatum esse, respondit: *Pater mi, si aperuisti os tuum ad Dominum, fac mihi quodcumque pollicitus es.* Iudic. 11. 36.

42. Ad argumenta contraria sic respondeo. Ad 1. Iephte vouerat se immolaturum, non generatim quodcumque animal; sed speciatim quemcumque hominem primo egredientem, & sibi occurrentem. Ita Augustinus questione 49. super Iudices. Et probatur 1. quia Iephte, ad tanti momenti victoriam impetrandam, voluit aliquid magnū vouere Deo. At non fuisset magnum, si vouisset bouem, aut ouem, aut capram. 2. quia illa ipsius verba: *Quicumque primus fuerit egressus, & occurrerit mihi reuertenti cum pace;* non possunt intelligi nisi de homine. Soli enim homines solent obuiam ire victori, & ipsi de victoria gratulari. Quod obiicitur, vetitum fuisse lege Mosaica, immolare hominem, verum est: sed Deus, qui vetuit, potuit sua auctoritate permittere.

43. Ad 2. negatur consequentia. Non enim sequitur: Deus approbat hoc vel illud votum: Ergo impedit illius impletionem. Alioqui impediret impletionem omnium votorum, quæ laudabiliter facta sunt; quod est absurdum. Impediuit quidem impletionem boni propositi in Abrahamo, non tamen ideo necesse est, vt impediatur etiam in aliis, hoc ipsius arbitrio ac dispositioni

relinquendum est. Ipse habet iustas causas, cur in vno impediatur, in altero non impediatur. Et quidem, cur non impediuerit in filia Iephte, dari possunt hæ causæ. 1. vt esset typus Christi, promptè offerentis se ad mortem. 2. vt fides Iephte, & religio erga Deum magis inclareretur. 3. vt similiter pietas filia erga Deum, erga parentem, erga patriam, & simul magnitudo animi in sexu fœmineo, commendaretur. 4. vt nos discamus hoc exemplo quam promptè præstanda sint, quæ vouemus Deo, etiam si videantur difficilia, & naturæ maxime contraria.

44. Altera quæstio est, An etiam Christianis in nouo Testamento licitum sit vouere, sicut licuit Iudæis in veteri? Respondeo. Omnino licitum est. Primum, quia Propheta prædixit hoc futurum. Isai. 19. 21. *In illa die colebunt eum in hostiis, & in muneribus: & vota vouebunt Domino, & soluent.* Vbi sermo est de Christianis, vt notant Hieronymus, Cyrillus, & alij Interpretes. Quod etiam spectat illud Psal. 75. 12. *Vouete & reddite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu eius adfertis munera.* Quod etiam Augustin. interpretatur Christianis dictum esse. *Quisque, inquit, quod potest, voueat, & reddat. Non sicut pigri ad vouendum: non enim viribus vestris implebitis.* Secundò, idem constat ex euentu. Nam quod prædictum est in V. Testamento de voto, hoc in nouo impletum est, & quotidie impletur. Eius rei habemus triplex exemplum in Scriptura. Primum, Beatæ Mariæ Virginis. Secundum, Eunuchorum, qui se castrauerunt propter regnum cælorum. Tertium, quarundam fœminarum, quæ propter voti continen-

tia transgressionem, ab Apostolo reprehensæ sunt.

45. De B. Virgine sic legimus Luc. 1. 34. *Dixit Maria ad Angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* q. d. Quomodo fieri potest, vt ego concipiam & pariam filium, cum propter votum continentia, non liceat mihi virum cognoscere? Sic explicat Augustinus in libro de sancta Virg. cap. 4. vbi ita scribit: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? quod profecto non diceret, nisi Deo virginem se ante vouisset.* Similiter alij Patres.

46. De Eunuchis sic legimus Matthæi 19. 12. *Sunt enim Eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt: Et sunt Eunuchi, qui facti sunt ab hominibus: & sunt Eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum. Qui potest capere, capiat. Quid est seipsum castrare propter regnum cælorum? Nihil aliud, quam ex desiderio obrinendi regnum cælorum, obstringere se voto continentia, & amputare libertatem contrahendi matrimonium.* D. Augustinus in libro de sancta Virginit. cap. 23. *Quid, inquit, veracius, quid lucidius dici potuit? Christus dicit: Veritas dicit, eos, qui pio proposito ab uxore duccenda se continuerint, castrare seipsos propter regnum cælorum. Et contra, humana vanitas impia temeritate contendit (notent hoc Lutherani & Caluinistæ) eos, qui hoc faciunt, præsentem tantummodo necessitatem molestiarum coniugalium deuotare: in regno cælorum amplius quicquam cateris non habere.*

47. De fœminis sic legimus 1. Timoth. 5. 11. *Adolescentiores autem viduas deuota. Cum enim luxuriata fuerint in Christo, nubere volunt, habentes*

damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Vb per primam fidem intelligitur votum continentia, vt omnes antiqui Patres interpretantur. D. Augustinus in lib. de sancta Virginitate (quem aduersarij non libenter legunt) cap. 33. *Habentes, inquit, damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt, id est, in eo, quod primo vouerunt, non steterunt.* Et lib. 1. de adulterinis coniugijs cap. 24. *Unde Apostolus de quibusdam, qua continentiam vouent, & postea nubere volunt: Habentes, inquit, damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt.* Et in Psal. 75. *Quid autem ait de quibusdam, qua vouerunt, & non reddiderunt? Habentes, inquit, damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt: vouerunt, & non reddiderunt.*

48. Obiicit Petrus Martyr in lib. de votis & cœlibatu, vota pertinere tantum ad Iudæos, & non ad Christianos. Et probat quatuor argumentis. 1. Quia in veteri Testamento fit mentio votorum, non in nouo, saltem quoad Christianos. 2. Quia Christiani sunt toti ac penitus obstricti Christo per fidem: Ergo superuacaneum est, quod se obstringant per votum. 3. Quia libertas Evangelica minuitur per votum. Nam qui voto se astringit ad continentiam, amittit libertatem ducendi uxorem. 4. Quia qui vouet cōtinentiam, iniuriam facit Deo. Quod enim Deus reliquit illi liberum, hoc ipse vult esse necessarium.

49. Respondeo. Petrus Martyr, & sibi ipsi, & alijs repugnat. Sibi quidē dupliciter. Primò, quia ex vna parte dicit, eos, qui aliquid Deo vouent, facere iniuriam Deo: Ex altera; Iudæis licita & vñtata

vñtata fuisse vota. Hæc autem pugnant, nisi dicas, Iudæis licitum & vñtarum fuisse, facere Deo iniuriam, quod absit. Secundò, ex vna parte dicit, superuacaneum esse, per votum obstringere te Deo, cui iam totus per fidem obstrictus sis; ex altera, votum obstare libertati Christianæ; hæc etiã pugnant. Nam si per fidem æquè obstringimur Deo, ac per votum, quomodo libertas potest consistere cum fide, & non cum voto?

50. Quod etiam alijs repugnet, certo certius est. Omnes enim antiqui Patres, non modo admittunt, sed etiam confirmant vota in nouo Testamento. Epiphanius in Panario, hæc. 61. *Tradiderunt Sancti Dei Apostoli peccatum esse, post decretam virginitatem, ad nuptias reuert.* Et infra: *Si qua vidua fuit, ac Deo dicata, & postea nupsit, iudicium & condemnationem habebit, quod primam fidem reiecit. Quanto magis, que Deo dicata virgo fuit, & nupsit, contra Christum lasciuuit, & maiorem fidem reiecit, & iudicium habebit?* Videatur etiam Ambrosius ad virginem deuotam, Basilius in constitutionibus monasticis, Cyprianus in epist. ad Pomponium, Hieronymus libro primo contra Iouinianum, Chrysostomus ad Theodorum monachum, Augustinus epist. 137. ad clerum & populum Hipponensem, & alij.

51. Nec obstant argumenta Martyris. Primò, quia licet in nouo Testamento non fiat mentio votorum inter Christianos, quoad nomen; fit tamen quoad rem significatam. Quid enim aliud est, seipsum castrare, quàm vouere continentiam? Et quid aliud, primam fidem irritam facere, quàm voti trãsgressorem esse? Secundò, quia Christiani